

ความเชื่อเรื่องยันต์ในล้านนาจากมุมมองพระพุทธศาสนา*
THE BELIEFS OF YANTA IN LANNA THROUGH BUDDHIST
PERSPECTIVE

พระพิชญพล สุวรรณรุโป (รูปทอง)

Phra Pishnupol Suvannarupo (Rooptong)

พระครูสิริปริยัตยานุศาสตร์

Phrakhru Siripariyatyanusas

วิโรจน์ อินทนนท์

Viroj Inthanon

เทพประวิณ จันทร์แรง

Thepprawin Chanrang

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่

Mahachulalongkomrajavidyalaya University Chiang Mai Campus, Thailand

E-mail: tunjai9899@hotmail.co.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยเชิงคุณภาพนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับยันต์ในล้านนา 2) เพื่อศึกษาพระพุทธศาสนาเกี่ยวกับเรื่องยันต์ 3) เพื่อวิเคราะห์ความเชื่อเรื่องยันต์ในล้านนาจากมุมมองของพระพุทธศาสนา

ผลการวิจัยพบว่า

“ยันต์” หมายถึง ตารางลายเส้นที่ขีดขวางไปมาสำหรับลงคาถา มีวิวัฒนาการเชื่อมโยงกับแนวคิดเรื่อง “มนต์” ในคัมภีร์ศาสนาพราหมณ์ มีทั้งแนวคิดของยุโรป แอฟริกา เอเชีย และประเทศไทย วัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครอง ป้องกัน เมตตา เสน่ห์ มี 2 รูปแบบ คือ ลายเรขาคณิต และ ลายรูปภาพ องค์ประกอบของยันต์ มีผู้ทำ วัสดุ ฤกษ์ยาม อักขระ คาถา เครื่องสักการะ กระบวนการสร้างยันต์ประกอบด้วย การตั้งชื่อยันต์ วิธีการทำ การลงยันต์ การปลุกเสก และการนำไปใช้

* Received 4 June 2019; Revised 28 June 2019; Accepted 28 June 2019

ล้านนามีความเชื่อที่หลากหลาย ได้แก่ ความเชื่อเรื่องผี ความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์ ความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์ และความเชื่อเรื่องพระพุทธศาสนา ในความเชื่อเรื่อง “ยันต์ล้านนา” ยันต์ หมายถึง รูปต่าง ๆ ที่เป็นลายเส้น อักขระ คาถาเขียนด้วยอักขระล้านนา มีวัตถุประสงค์ คือ ช่วยบรรเทา ป้องกัน และคุ้มภัย ลักษณะการจารึก มีการจาร เขียน สลัก องค์ประกอบ มีผู้ทำ วัสดุ ฤกษ์ยาม อักขระ คาถา และเครื่องสักการะ วิธีการทำยันต์ในล้านนามีขั้นตอนต่างเพื่อให้เกิดประสิทธิคุณตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

ความเชื่อเรื่องยันต์ในล้านนาผ่านมุมมองพระพุทธศาสนา มีความหลากหลายทั้งที่เชื่อมโยงกับพระพุทธศาสนา และที่มาจากแนวคิดความเชื่อเดิมในท้องถิ่น อักขระคาถาที่กำกับในยันต์ล้านนา มีทั้งคาถาที่มาในพระพุทธศาสนา และคาถาที่เป็นคำบริกรรมทั่วไป ทั้งมุมมองพระคัมภีร์ มุมมองจากพระพุทธศาสนาแบบผสมผสาน และมุมมองจากชาวพุทธทั่วไปที่มีต่อยันต์ในล้านนา

คำสำคัญ: ความเชื่อ, ยันต์, ล้านนา, พระพุทธศาสนา

Abstract

This qualitative research has three objectives; 1) to study the concept of Lanna Yantra, 2) to study Buddhism related to Yantra, and 3) to analyze the Lanna Yantra's belief in Buddhist perspective

The results were found:

The study found that "Yantra" refers to a grid or line that crosses for spells which have a history and evolution linked to the concept of "Montra" in the Brahmin scripture. Yantra has both the concepts of Europe, Africa, Asia, and Thailand. The objective is to protect, compassionate, mercy popular, or charming. There are 2 forms of Yantra namely geometric and picture form. The composition of Yantra concluded people who created, materials, auspicious times, characters, spells, and offerings. The process of creating a Yantra is naming the Yantra, how to do, reciting incantations, and applying. There are regulations of using Lanna

Yantra before and after, and people who use the Yantra must have appropriate methods of using.

Lanna has many beliefs, including spiritual beliefs, superstition, astrology beliefs, and beliefs about Buddhism. In the belief of "Lanna Yantra", Yantra means the various images that are lines, characters, The purpose is to help alleviate, prevent and protect. The characteristics inscription is writing or tattooing, and the composition including people who created, material, auspicious, characters, spells, and offerings. The way to create Yantra in Lanna has different steps in order to be effective according to the stated objectives.

The belief in the Yantra in Lanna through the Buddhist perspective is diverse, both linked to Buddhism and from the local's original belief. The spell character directed in the Lanna Yantra has both spells that are from Buddhism, and recitation words including scripture views, mixed Buddhist perspectives, and general Buddhist perspectives on the Yantra in Lanna.

Keyword: Beliefs, Lanna, Yantra Buddhism

บทนำ

พระพุทธศาสนาอันเป็นศาสนาแห่งมนุษยชนที่ไม่มีการแบ่งชนชั้นวรรณะ ทุกคนสามารถเข้าถึงได้ โดยมีพระพุทธเจ้าทรงเป็นศาสดาผู้ก่อตั้งได้อุบัติขึ้นท่ามกลางนานาลัทธิศาสนา ซึ่งกำลังแข่งขันและขัดแย้งกันอย่างรุนแรง เกิดก่อน ค.ศ. ประมาณ 588 ปี หรือก่อน พ.ศ. ประมาณ 45 ปี คิดตามปีที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้ (สุชีพ ปุญญานุภาพ, 2541) หลังพระพุทธเจ้าปรินิพพานประมาณ 200 กว่าปี พระเจ้าอโศกมหาราช ทรงอุปถัมภ์การสังคายนาครั้งที่ 3 ณ พระนครปาฏลีบุตร หลังจากเสร็จสิ้นการสังคายนาแล้วได้ทรงส่งได้ทรงส่งไปประกาศพระพุทธศาสนาในดินแดนต่าง ๆ รวม 9 สาขา (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2548) ต่อมาได้ขยายไปสู่ดินแดนต่าง ๆ ในภูมิภาค

พระพุทธศาสนาเข้าสู่ดินแดนประเทศไทยหรือสุวรรณภูมิตั้งแต่ในสมัยปลายพุทธศตวรรษที่ 3 หรือต้นพุทธศตวรรษที่ 4 หลังจากการส่งสมณะทูตของพระเจ้าอโศกมหาราช แต่

เดิมดินแดนแถบนี้ เชื่อกันว่า มีการนับถือผี สาง เทวดา หรือมีความเชื่อเกี่ยวกับไสยศาสตร์ ที่มีความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม เมื่อพระพุทธศาสนาแพร่เข้ามา พระโสมเถระและพระอุตรเถระ ได้แสดงพรหมชาลสูตร ให้ประชาชนชาวสุวรรณภูมิเลื่อมใส ซึ่งกล่าวกันว่า การที่พระเถระทั้งสองได้แสดงพรหมชาลสูตรนั้นก็เพื่อให้ชาวสุวรรณภูมิได้เข้าใจถึงความเชื่อหรือพิธีต่าง ๆ และสอนให้มีความสอดคล้องกับความเชื่อของตนและหลักธรรมในพระพุทธศาสนา ต่อจากนั้น ท่านทั้งสองก็ประกาศสั่งสอนพระธรรมวินัย ทำการบรรพชาอุปสมบทกุลบุตรทั่วไป ต่อมาก็ได้ขยายไปในดินแดนใกล้เคียงทั้งในอาณาจักรโคตรบูร โยนกหรือล้านนา ก็ได้รับอิทธิพลของพระพุทธศาสนาในสมัยนี้ด้วย (พระมหาสุทิตย์ อาภากรโ (อบอูน), 2548)

การนับถือศาสนาของชาวล้านนา มีพื้นฐานมาจากไสยศาสตร์อันเนื่องด้วยศาสนาพราหมณ์ แล้วมารับเอาพระพุทธศาสนาต่างกรรมต่างวาระ จึงเกิดการผสมผสานจนแนบแน่น การปฏิบัติพิธีกรรมทางศาสนาจึงปนเปกันระหว่างศาสนาพุทธ และพราหมณ์ ความเชื่อทางศาสนาของคนล้านนาเป็นไปในทำนองเดียวกันกับคนไทยโดยทั่วไป กล่าวคือเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม อาณิสร์ผลบุญอันเป็นเรื่องของพระพุทธศาสนาโดยตรง และเชื่อในไสยศาสตร์ตลอดจนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ ตามคตินิยมของพวกพราหมณ์ จึงทำให้อาณาจักรล้านนามีความหลากหลายในเรื่อง คติ ความเชื่อและพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาและไสยศาสตร์ควบคู่กันไปได้อย่างกลมกลืน ดังนั้นอาณาจักรล้านนาจึงเป็นศูนย์กลางของความเจริญทั้งทางด้านพระพุทธศาสนา และประเพณีความเชื่อต่าง ๆ ตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน

ล้านนาเป็นอาณาจักรที่เก่าแก่และยิ่งใหญ่มาแต่โบราณ มีความรุ่งเรืองทั้งทางด้านศาสนา ศิลปะ ประเพณี และวัฒนธรรม มีทั้งภาษาพูดและเขียนอันเป็นอัตลักษณ์ของตนเอง ซึ่งปัจจุบันแบ่งออกเป็น 8 จังหวัด ได้แก่ เชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน พะเยา ลำพูน ลำปาง แพร่ น่าน โดยจังหวัดที่กล่าวนี้ล้วนมีประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกันทั้งสิ้น มีวิถีชีวิตและความ เป็นอยู่ในกรอบของวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ปัจจุบันเรียกว่า “คนเมือง” หรือ “คนล้านนา” ตามชื่อของอาณาจักรที่มีการปกครองแบบนครรัฐที่ตั้งขึ้นในพุทธศตวรรษที่ 18 โดยพญามังราย ซึ่งมีศูนย์กลางอาณาจักรอยู่ที่เมืองนพบุรีศรีนครพิงค์เชียงใหม่ (อรุณี ตันศิริ, 2549)

ความเชื่อ (Beliefs) หมายถึง เห็นด้วย มั่นใจ ไว้วางใจ และนับถือ ใจยอมรับว่าจริง แต่ต้องมีความรู้ตัวและความเข้าใจ เป็นผลอันเนื่องมาจากความคิดและความรู้สึกของตัวเองเท่านั้น โดยไม่มีการพิสูจน์ เป็นทัศนคติของแต่ละบุคคลในการที่จะยอมรับสิ่งที่ได้รู้ ได้เห็น โดย

ไม่ต้องการเหตุผลมาอธิบาย และเป็นที่ยอมรับอันเกิดอยู่ในจิตสำนึกของมนุษย์ต่อพลังอำนาจเหนือธรรมชาติ (พระเกียรติยศ อดตสนโต (โอชาวัฒน์), 2548) ความเชื่อในทางพระพุทธศาสนา ที่มีอิทธิพลต่อชาวล้านนา เช่น ความเชื่อในเรื่องของกฎแห่งกรรม ทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่ว ความเชื่อเรื่องบาปบุญคุณโทษ ความเชื่อเรื่องชาติภพ ความเชื่อเรื่องนรกสวรรค์ เป็นต้น โดยมีการผสมผสานกับความเชื่อเรื่องเทพเทวดา พระอินทร์ พระพรหม ท้าวจตุโลกบาลผู้รักษาทิศทั้งสี่ ซึ่งจะได้เห็นได้จากการประกอบพิธีใด ๆ ก็ตามเมื่อมีการกล่าวถึง พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ แล้ว มักจะมีการกล่าวถึงเทวดาต่าง ๆ เสมอ ความเชื่อของชาวล้านนาจึงมีผลต่อวิถีการดำเนินชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปวัฒนธรรม และหมายรวมถึงความเชื่อเรื่องยันต์ด้วย (กิตติยา อุทวิ, 2550)

ความเชื่อเรื่องยันต์ มีมาแต่โบราณมีการผสมผสานระหว่างความเชื่อที่เป็นพื้นฐานดั้งเดิมของตัวเอง อิทธิพลของศาสนาพราหมณ์ อิทธิพลของประเทศเพื่อนบ้านใกล้เคียง สอดประสานกับขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมของชาวล้านนามาเป็นลักษณะของพิธีกรรมความเชื่อที่เป็นแบบอย่างของตนเอง ยันต์ล้านนาเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากเหตุปัจจัยหลาย ๆ อย่างซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงบริบทหรือวิถีของสังคมนั้น ๆ โดยเฉพาะในสังคมล้านนามีการผสมผสานกันระหว่างยันต์กับพระพุทธศาสนา จึงเกิดมียันต์หลายประเภทที่มีความสัมพันธ์กับพระพุทธศาสนา กล่าวคือ อักษรคาถาในยันต์ล้วนมาจากหัวข้อธรรม หรือ “พุทธธรรม” ทั้งสิ้น ดังเช่น หลักของอริยสัจ 4 จะนำเอาบทย่อ คือ “ทุ สะ นิ มะ” เป็นต้น การทำหรือใช้ยันต์ย่อมขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

ในปัจจุบัน เนื่องจากความเชื่อทางสังคมชาวล้านนาได้เปลี่ยนแปลงไป ตามกระแสของโลกของวัตถุนิยมและเทคโนโลยี กระบวนการสร้างยันต์จึงมีวัตถุประสงค์ในการสร้างที่เปลี่ยนแปลงไป ไม่ได้ตอบสนองความต้องการในด้านจิตใจอย่างที่เคยเป็นมาเท่านั้น ยังกลายมาเป็นสินค้าในเชิงพาณิชย์ ทำให้คุณค่าของยันต์เสื่อมถอยลง มีการโฆษณาชวนเชื่อเน้นหนักทางไสยศาสตร์มากกว่าหลักการของพระพุทธศาสนา และคนส่วนใหญ่ไม่รู้ถึงคุณค่าของยันต์ ความสำคัญของยันต์ ทั้งมุมมองจากพระพุทธศาสนาที่มีต่อยันต์ในล้านนา ทำให้สิ่งเหล่านี้เหลือเพียงโครงสร้างที่ดูว่าเข้มขลังหรือศักดิ์สิทธิ์เท่านั้น โดยไม่ทราบถึงสิ่งอันเป็นจริงที่อยู่ในยันต์เลย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับเรื่องยันต์ในล้านนา
2. เพื่อศึกษาพระพุทธศาสนากับเรื่องยันต์
3. เพื่อวิเคราะห์ความเชื่อเรื่องยันต์ในล้านนาจากมุมมองของพระพุทธศาสนา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีขั้นตอนการศึกษาดังต่อไปนี้

1. การศึกษาภาคเอกสาร (Documentary Study) โดยทำการศึกษา รวบรวมข้อมูลจากเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ทั้งคัมภีร์พระไตรปิฎก คัมภีร์โบราณล้านนา ยันต์ล้านนา หนังสือ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ และบทความที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อเรื่องยันต์ในล้านนา ดังนี้

1.1 ศึกษาค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ที่เกี่ยวข้องทั้งที่เป็นจารึกด้วยอักษรธรรมล้านนา (ตัวเมือง) และเอกสารเกี่ยวกับยันต์ในล้านนา

1.2 ทำการศึกษาถึงแนวคิดเกี่ยวกับเรื่องยันต์

1.3 ทำการศึกษาถึงความเชื่อเรื่องยันต์ในล้านนา

1.4 ศึกษาวิเคราะห์ความเชื่อเรื่องยันต์ในล้านนาจากมุมมองของพระพุทธศาสนา

1.5 สรุปผลการศึกษา

2. การศึกษาสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อศึกษาถึงความเชื่อเรื่องยันต์ในล้านนา โดยมีขั้นตอนการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

2.1 สัมภาษณ์ความคิดเห็นจากท่านผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความชำนาญเกี่ยวกับยันต์ในล้านนา จำนวน 15 รูป/คน

2.2 สรุปและนำเสนอผลการศึกษาที่ได้ทั้งจากการศึกษาในเชิงเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยนำมาอธิบายโดยแยกออกเป็นบทต่าง ๆ ตามเนื้อหาสาระที่สำคัญและการศึกษาค้นคว้า

2.3 สรุปผลการศึกษาวิจัย และข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับเรื่องยันต์ พบว่า คำว่า “ยันต์” ในพจนานุกรมภาษาไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 หมายถึง ตารางหรือลายเส้นเป็นตัวเลข อักขระหรือรูปภาพที่เขียน สัก หรือแกะสลักลงบนแผ่นผ้า ผิวหนัง ไม้ โลหะ เป็นต้น ถือว่าเป็นของขลัง เช่น ยันต์ตรีนิสิงเห ยันต์พระเจ้า 5 พระองค์ เรียกเส้นหรือผ้าเป็นต้น ที่มีลวดลายเช่นนั้นว่า เส้นยันต์ ผ้ายันต์ เรียกกิจการที่ทำเช่นนั้นว่า ลงเลขยันต์ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546) ยันต์ หรือเลขยันต์ คือระบบการเขียนอักขระตัวหนังสือ ตัวเลข หรือภาพสัญลักษณ์บรรจุภายในหรือภายนอกกรอบที่เป็นรูปทรงเลขาคณิต มีหลักฐานเกี่ยวกับระบบเลขยันต์ที่เก่าแก่ในช่วงสุโขทัยและอยุธยา เช่น จารึกลานเงินอักษรขอม พบที่เจดีย์วัดบรมธาตุกำแพงเพชร กล่าวถึง “ตัวเทาะว” อักขระโบราณ ที่จัดว่าเป็นอักขระยันต์ที่เก่าแก่ที่สุดแบบหนึ่งของไทย (ณัฐธัญ มณีรัตน์, 2551)

วิชาการในเรื่องเลขยันต์นี้ เป็นวิชาที่สำคัญยิ่งแขนงหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็ลัทธิของชาติใด ที่นับถือความขลังของเวทมนต์คาถา ต่างก็บัญญัติยันต์ขึ้นไว้ใช้ตามรูปอักขระนิยมของชาตินั้นภาษานั้น สำหรับยันต์ของชาติอื่น เช่น ยันต์ของอาหรับ หรือยันต์ตามตำราของ “ระพี โขโรมอนอะกริปปาเอฟ มาเรตต์” โดยราแพล ซึ่งแพร่หลายมากในทวีปยุโรปนิยมใช้ตัวเลขบรรจุไว้ในยันต์ถือว่าเป็นเกณฑ์กำลังของดวงดาวต่าง ๆ เมื่อลงเลขบวกดูตามตาราง ตามขวาง ตามทแยง จะได้จำนวนเท่ากันทั้งนั้น และเมื่อตรวจดูก็คล้ายกับยันต์ที่ไทยเรานิยมใช้กัน ยันต์ถือว่าเป็นศิลปะที่สร้างขึ้นจากการผสมผสานทางความเชื่อด้านศาสนาและปรัชญาตะวันออกหลายสำนัก การผสมผสานของศาสนาและปรัชญาตะวันออก อาจพิจารณาได้จากการแพร่กระจายของศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู และพระพุทธศาสนานิกายมหายาน ที่ออกจากอินเดียไปทางเหนือและตะวันออกเข้าสู่จีน ทิเบต มองโกเลีย ญี่ปุ่นและเกาหลีลงมาทางใต้จากจีนสู่เวียดนาม ส่วนพระพุทธศาสนานิกายเถรวาทออกจากอินเดียเข้าสู่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้เข้าสู่ศรีลังกา พม่า กัมพูชา ลาว และไทย โดยเฉพาะในประเทศไทย มีผลการศึกษาส่วนใหญ่สรุปตรงกันว่าศาสนาที่คนไทยนับถือในยุคแรกนั้นคือพระพุทธศาสนาทั้งนิกายเถรวาทและมหายาน โดยมีลักษณะเด่นคือผสมผสานกับศาสนาพราหมณ์ ความเชื่อเรื่องผี วิญญาณ ความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์และโชคกลาง ในส่วนประเทศไทยคติความเชื่อเรื่องยันต์ที่มาพร้อมกับความเชื่อเรื่องเวทย์มนต์คาถาต่าง ๆ นั้น แพร่กระจายไปยังกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ทุกภาคของประเทศไทย นอกจากจะปรากฏ

บนผืนผ้า แผ่นเงิน แผ่นทอง และแผ่นทองเหลือง หรือวัตถุมงคลแล้ว ยังปรากฏในร่างกายมนุษย์ด้วยปัจจุบันยังคงเป็นที่นิยมของคนบางกลุ่มที่นิยมการสักยันต์การสืบทอดการสร้างยันต์นั้นเป็นการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น และการสร้างยันต์ไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบใดก็ตามจะต้องทำเป็นพิธีกรรม ที่มีขั้นตอนทั้งเป็นที่เปิดเผยและลึกลับ มีรายละเอียดปลีกย่อยไปตามแต่ที่อาจารย์นั้น ๆ จะกำหนด สิ่งที่มีอยู่ในผ้ายันต์เราจะเห็นว่าทั้งอักขระ ตัวเลขและรูปภาพต่าง ๆ และสิ่งที่ปรากฏโดดเด่นในตำราของยันต์ คือ พิธีกรรม ซึ่งเป็นขั้นตอนในการเขียนยันต์การกระทำตามขั้นตอนที่ถูกต้องเป็นสิ่งสำคัญที่บ่งบอกถึงความขลังและความศักดิ์สิทธิ์ของยันต์นั้น ๆ ในส่วนของยันต์ที่ปรากฏบนผ้ายันต์นั้น ถือว่าเป็นแผนกหนึ่งของไสยศาสตร์มีการสร้างสรรค์ลวดลายอย่างประณีต จารึกเป็นคาถา ด้วยอักขระโบราณ และภาพสัญลักษณ์ต่าง ๆ ทำให้ดูศักดิ์สิทธิ์ ลึกลับและทำให้ผืนผ้าที่ลงยันต์นั้นเป็นผืนผ้าที่ทรงพลังอำนาจทางจิตวิญญาณ (รอบทิศ ไวยสุศรี, 2551)

พัฒนาการของยันต์ที่มีต่อเนื่องมาในระยะหลัง ได้มีการลดทอนอักขระต่าง ๆ ลงมา และมีการนำเอาภาพของเทพ สัตว์มงคล หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์อื่น ๆ เข้ามาเป็นองค์ประกอบสำคัญภายในยันต์ ตามแต่ความเชื่อในเรื่องอานุภาพของสิ่งที่นำมาใส่ไว้ในยันต์นั้น ๆ (วานิสา บัวแย้ม, 2556)

แนวคิดเกี่ยวกับยันต์ของยุโรปโดยทั่วไปแล้วจะมีการสร้างสรรค์หรือเขียนทำยันต์ตามแนวคิดของแต่ละกลุ่มชนไป ซึ่งเป็นการนำแนวคิดทางอักษรเข้ามามีบทบาทในการเขียน ในที่นี้จะกล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับยันต์อักษรรูน ที่เป็นรูปแบบที่นิยมในดินแดนยุโรปสมัยอดีต คำว่ารูนมาจากคำว่า รุนา หมายถึง การกระซิบ หรือ ความลับ ซึ่งหมายถึงการใช้เวทย์มนตร์ทั่วทั้งดินแดนภาคเหนือของยุโรป มีหมอมือซึ่งมีธรรมเนียมปฏิบัติอันซับซ้อน ลึกลับทางวิญญาณ โดยใช้ตัวอักษรรูนเป็นส่วนประกอบสำคัญ หมอรูนจะได้รับการนับถืออย่างสูงส่ง พวกเขาวิธีใช้ตัวอักษรรูนพยากรณ์ ใช้มันเพื่อสร้างเวทย์มนตร์ และรักษาโรคภัย

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับยันต์ของแอฟริกันนั้น ที่ปรากฏชัดเจนที่สุดคือ ความเชื่อเกี่ยวกับเครื่องรางอียิปต์ กล่าวคือ ชาวอียิปต์นับถือบูชาเทพเจ้าหลายองค์ (Polytheism) โดยเชื่อว่าธรรมชาติซึ่งบันดาลความผาสุก ความดีงาม หรือความหายนะให้แก่มนุษย์นั้น เกิดจากการกระทำของเทพเจ้าทั้งสิ้น แต่ละเมืองของอียิปต์จะมีเทพเจ้าประจำเมือง ชาวอียิปต์โบราณเชื่อว่าคนตายแล้วจะกลับคืนชีพมาใหม่เหมือนดวงอาทิตย์ที่หายลับขอบฟ้าในยามเย็น และกลับ

ขึ้นมาใหม่ในวันรุ่งขึ้น จากการที่ดวงอาทิตย์มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของชาวอียิปต์มาก ดังนั้นสุริยเทพนามว่า "เร" หรือ "รา" (Re or Ra) จึงได้รับการบูชาให้เป็นเทพสูงสุดเหนือเทพทั้งปวงในสมัยราชอาณาจักรเก่า และถือว่าเป็นเทพผู้ประทานความสุข เทพเจ้าแห่งความเป็นอมตะ ใบหน้าเป็นเหยี่ยว มีดวงอาทิตย์อยู่บนศีรษะ บางความเชื่อก็เชื่อว่าเป็นเทพผู้สร้างมนุษย์, เทพอาمونหรืออามอนซึ่งต่อมาก็ได้เป็นสุริยเทพอามอน-เร (Amon Re) หรืออามอน-รา (Amun-Ra) แห่งเมืองธีบส์ (Thebes) เทพเจ้าสูงสุดในสมัยราชอาณาจักรใหม่ มีศีรษะเป็นมนุษย์และสวมหมวกติดขนนกสองเส้น ฟาโรห์ทุกพระองค์ล้วนถือว่าเป็นโอรสแห่งสุริยเทพที่ถูกส่งมาปกครองโลกมนุษย์

แนวคิดเกี่ยวกับยันต์ที่ปรากฏในภูมิภาคต่าง ๆ โดยเฉพาะ เอเชีย มีแนวคิดเกี่ยวกับเรื่องยันต์ ที่สำคัญ ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับมหายันต์ศรีจักราของจีนทิเบต แนวคิดเกี่ยวกับยันต์แปดทิศ หรือ โป๊ย ช่วย (ปาก้วัญ) ของจีน แนวคิดเกี่ยวกับยันต์สวัสดิกะ ยันต์แปดทิศ หรือ โป๊ย ช่วย (ปาก้วัญ) "โป๊ยช่วย" หรือ "ปาก้วัญ" เป็นผังสัญลักษณ์แห่งฟ้าและดินในลัทธิเต๋า มีต้นกำเนิดในคัมภีร์โบราณ "อี้จิง" ซึ่งมีอายุกว่า 5,000 ปีแล้ว มหายันต์ศรีจักรา แห่งมหาจักรวาลศรีจักรานี้เป็นยันต์ที่ถือว่าเป็นสุดยอดของยันต์ทั้งปวงของชาวภารตะ เนื่องจากคดียันต์ฝ่ายฮินดูนั้นผูกสร้างอำนาจจากทเวะต่าง ๆ ด้วย สวัสดิกะ หรือ สวัสดิกะ คือ เครื่องหมายแห่งพลวัตร การเคลื่อนไหว ความไม่หยุดนิ่ง ความเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เป็นเครื่องหมายแห่งการหล่อเลี้ยงสรรพชีวิต

แนวคิดเกี่ยวกับยันต์ในประเทศไทยนั้นเกิดขึ้นมายาวนาน ภายใต้ความเชื่อของพระพุทธศาสนาและศาสนาพราหมณ์-ฮินดู โดยใช้อักขระขอม ภาษาบาลี เริ่มมีระบบแบบแผนเป็นขั้นตอนอย่างชัดเจนในสมัยอยุธยา การนำระบบยันต์มาใช้งานนั้นมีหลากหลายรูปแบบทั้งการสักไว้ตามร่างกาย รวมทั้งนำเข้าสู่กระบวนการสร้างเครื่องรางของขลังต่าง ๆ อาทิ ผ้ายันต์ เสื้อยันต์ ตะกรุด ลูกประคำ มีดหมอ พระผงและพระกริ่งต่าง ๆ ฯลฯ จึงเห็นได้ว่าระบบยันต์นั้นมีความสำคัญในแง่การให้คุณหรือสร้างอานุภาพต่าง ๆ ได้ในตัวเอง ทั้งยังเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างเครื่องรางของขลังอีกด้วย ซึ่งอาจเป็นในแง่ของความเชื่อที่เชื่อมโยงต่อมาว่าอานุภาพความศักดิ์ของยันต์จะสามารถสร้างความคิดดีลึทธิให้กับเครื่องรางของขลังนั้น ๆ ได้ ทั้งนี้ในกระบวนการสร้างยันต์นั้นไม่ใช่แค่การขีดเขียนออกมาเป็นรูปยันต์แต่เพียงอย่างเดียว หากแต่จะต้องกำหนดจิตในการเขียนและลงอักขระ รวมทั้งการทำพิธีกรรมต่าง ๆ อย่างครบถ้วน

สมบูรณ์ตามที่คณาจารย์ท่านได้กำหนดกฎเกณฑ์เอาไว้ด้วย (วานิสา บัวแยม, 2556) แนวคิดเกี่ยวกับยันต์ที่ปรากฏในประเทศไทย สามารถแบ่งออกตามกลุ่มของแต่ละพื้นที่ กล่าวคือ ยันต์ในเขตพื้นที่ภาคเหนือ ยันต์ในเขตพื้นที่ภาคกลาง ยันต์ในเขตพื้นที่ภาคอีสาน และยันต์ในเขตพื้นที่ภาคใต้

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาความเชื่อเรื่องยันต์ในล้านนา พบว่า ล้านนา หมายถึง ดินแดนที่มีนาขั้นบันได หรือมีที่นาเป็นจำนวนมาก คู่กับล้านช้าง คือดินแดนที่มีช้างนับล้านตัว เมื่อปี พ.ศ. 2530 คำว่า "ล้านนา" กับ "ลานนา" (สร้อยดี อ่องสกุล, 2544) ความเชื่อของชาวล้านนาในแต่ละท้องถิ่น มีความแตกต่างกันไปตามพื้นฐานของความรู้ที่ได้รับสืบ ๆ มาจากบรรพบุรุษของตน หากจะกล่าวถึงความเชื่อแต่ดั้งเดิมนั้น ชาวล้านนาเชื่อว่า “ในจักรวาลนี้มีโลกหนึ่งเรียกว่า โลกธาหุ” คือ ที่อยู่ของคนเรานี้เข้าใจกันว่า โลกเป็นแกนกลาง มีทางเดินไปสุดขอบจักรวาลมีพระอาทิตย์ พระจันทร์ เป็นบริวารอยู่ในจักรวาลร่วมกัน (มณี พะยอมยงค์, 2543) คนในล้านนาส่วนใหญ่มีพื้นฐานความเชื่อมาจากพระพุทธศาสนา มีความเชื่อแบบจิตนิยม มีใจเป็นหัวหน้า ใจเป็นนายกายเป็นบ่าว ใจสำคัญกว่ากาย ให้คุณค่าทางจิตใจมากกว่าความสุขสบายที่ได้จากวัตถุ และเชื่อว่าคนจะดีหรือเลวขึ้นอยู่กับสภาพจิตใจมากกว่าสิ่งแวดล้อม (คณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2553) ความเชื่อในล้านนาที่มีคตินิยมกันเป็นส่วนใหญ่ สามารถแบ่งแนวความเชื่อออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ 1) ความเชื่อเกี่ยวกับผี 2) ความเชื่อเกี่ยวกับไสยศาสตร์ 3) ความเชื่อเกี่ยวกับโหราศาสตร์ 4) ความเชื่อเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา

ความเชื่อเรื่องยันต์เป็นความเชื่อที่อยู่คู่กับดินแดนล้านนามาช้านาน เป็นแนวคิดที่สืบทอดมาแต่อดีตถึงปัจจุบัน มีการประสมประสานไปด้วยแนวคิดระหว่างพระพุทธศาสนากับความเชื่อดั้งเดิม โดยการบูรณาการกันอย่างลงตัว ยันต์ล้านนา จากการสันนิษฐานได้น่าจะสืบทอดมาจากไสยศาสตร์สายมอญพม่าเป็นหลัก เพราะในอดีตดินแดนแถบนี้มีความสัมพันธ์กันมาอย่างยาวนาน ทั้งในเรื่องของประวัติศาสตร์ ศาสนา และวัฒนธรรม ซึ่งต่างจากไทยภาคกลางที่สืบทอดมาจากสายขอม เหมือนตัวอักษรที่ล้านนาใช้ตัวอักษรขอมโบราณ ภาคกลางใช้อักษรขอม แต่ในสมัยหลังอาจมีการผสมผสานกันบ้างแต่ก็ไม่มาก สังเกตได้จาก อูณาโลมการขมวดมูมยันต์ให้เป็นรูปวงกลมลง “นะ” ต่าง ๆ การลงองค์พระรัตนสาร ซึ่งยันต์ล้านนาแท้จะไม่ปรากฏสิ่งเหล่านี้ แต่ยันต์บางชนิดทั้งสองสายต่างก็ใช้ร่วมกันมาแต่โบราณอย่างเช่น ยันต์นวภา

ยันต์อติปิโส โดยเฉพาะบทคาถาที่เป็นภาษาบาลี (ส่วนมากเป็นการอ้างเอาคุณของพระรัตนตรัยให้เกิดผลด้วยแรงสัจจะอธิษฐาน) ฯลฯ (พระศุภชัย ชยสุโภ (ศิรีเขตสุวรรณ), 2553)

ยังไม่ปรากฏหลักฐานว่าในล้านนามีการใช้ยันต์แต่เมื่อใด (ปวงคำ ต้อยเขียว, 2542) และยังสันนิษฐานว่ายันต์เขียนนี้มีมาตั้งแต่ครั้งสมัยเชียงแสน สืบต่อมาถึงยุคสมัยพระนางจามเทวี ต่อเนื่องมายังยุคสมัยที่ล้านนาเป็นใหญ่ ปัจจุบันก็คือภาคเหนือตอนบน แถบจังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง เชียงราย พะเยา แพร่ น่าน แม่ฮ่องสอน แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า ในเขตหัวเมืองทางล้านนา ยังมีจารึกโบราณหลายแห่งที่มีลักษณะคล้ายรูปแบบของยันต์บรรจุพระคาถาไว้ภายใน เช่น จารึกวัดเชียงมั่น จังหวัดเชียงใหม่ จารึกเจ้าอารามคันธะ จารึกประตูท่าแพ ประตูสวนดอก ประตูสวนปรุง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นต้น และยังมีความเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาอีกด้วย ซึ่งจารึกเหล่านั้นถือเป็นหลักฐานสำคัญที่เป็นการบ่งบอกถึงการใช้นยันต์ของชาวล้านนาในสมัยนั้น (พระพิชญ์พล สุวณฺณรูป (รูปทอง), 2544) แต่หากกล่าวโดยภาพรวมแล้วจากเอกสารหลักฐาน หรือ จารึกต่าง ๆ จะสามารถกล่าวได้ว่า ความเชื่อเกี่ยวกับยันต์ในล้านนานั้น ย่อมเกิดขึ้นพร้อมกับการเกิดแห่งอักษรที่สืบมาจากอักษรมอญโบราณ หรือเกิดขึ้นก่อนนั้นก็ก็ได้

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อวิเคราะห์ความเชื่อเรื่องยันต์ในล้านนาจากมุมมองของพระพุทธศาสนา พบว่า พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งความจริงแท้ ที่สามารถเข้าถึงได้ มีหลักธรรมที่ใช้ได้ไม่จำกัดกาล หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเมื่อกล่าวถึงศรัทธาแล้วต้องมีปัญญากำกับอยู่ในหลักธรรมนั้นเสมอ ดังปรากฏหลักความเชื่อ ได้แก่ “กาลามสูตร” (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) และศรัทธา 4 กล่าวคือ กาลามสูตรเป็นหลักแห่งความเชื่อที่พระพุทธองค์ทรงวางไว้ให้แก่พุทธศาสนิกชน ไม่ให้เชื่อสิ่งใด ๆ อย่างงมงายโดยไม่ใช้ปัญญาพิจารณาให้เห็นจริงถึงคุณโทษหรือดีไม่ดีกว่าก่อนเชื่อ มีอยู่ 10 ประการ ได้แก่

- มา อนุสสวเนน - อย่าปลงใจเชื่อด้วยการฟังตามกันมา
- มา ปรมุปราย - อย่าปลงใจเชื่อด้วยการถือสืบ ๆ กันมา
- มา อิติกราย - อย่าปลงใจเชื่อด้วยการเล่าลือ
- มา ปิฎกสมปทานเนน - อย่าปลงใจเชื่อด้วยการอ้างตำราหรือคัมภีร์
- มา ตกกเหตุ - อย่าปลงใจเชื่อเพราะตรรกะ (การคิดเอาเอง)
- มา นยเหตุ - อย่าปลงใจเชื่อเพราะการอนุমান (คาดคะเน)
- มา อากาการปริวิตุกเณน - อย่าปลงใจเชื่อด้วยการคิดตรองตามแนวเหตุผล

มา ทิฏฐินิฆมาณกฺขนฺติยา - อย่าปลงใจเชื่อเพราะเข้ากันได้กับทฤษฎีที่พินิจไว้แล้ว

มา ภพฺพรูปตา - อย่าปลงใจเชื่อมองเห็นรูปลักษณะน่าจะเป็นไปได้

มา สมฺโณ โน ครฺหฺติ - อย่าปลงใจเชื่อเพราะนับถือที่ท่านสมณะนี้ เป็นครูของเรา

ศรัทธา 4 (ความเชื่อ, ความเชื่อที่ประกอบด้วยเหตุผล - faith; belief; confidence)

1. กัมมสัทธา (เชื่อกรรม, เชื่อกฎแห่งกรรม, เชื่อว่ากรรมมีอยู่จริง คือ เชื่อว่าเมื่อทำอะไรโดยมีเจตนา คือ จงใจทำทั้งรู้ ย่อมเป็นกรรม คือ เป็นความชั่วความดีมีขึ้นในตน เป็นเหตุปัจจัยก่อให้เกิดผลดีผลร้ายสืบเนื่องต่อไป การกระทำไม่ว่างเปล่าและเชื่อว่าผลที่ต้องการจะสำเร็จได้ด้วยการกระทำ มีใจด้วยอ่อนน้อมหรืออนนคอยโศค เป็นต้น

2. วิปากสัทธา (เชื่อวิปาก, เชื่อผลของกรรม, เชื่อว่าผลของกรรมมีจริง คือ เชื่อว่ากรรมที่ทำแล้วต้องมีผล และผลต้องมีเหตุ ผลดีเกิดจากกรรมดี ผลชั่วเกิดจากกรรมชั่ว

3. กัมมัสมกตาสัทธา (เชื่อความที่สัตว์มีกรรมเป็นของตน, เชื่อว่าแต่ละคนเป็นเจ้าของ จะต้องรับผิดชอบเสวยวิบากเป็นไปตามกรรมของตน

4. ตถาคตโพธิสัทธา (เชื่อความตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า, มั่นใจในองค์พระตถาคต ว่าทรงเป็นพระสัมมาสัมพุทธะ ทรงพระคุณทั้ง 9 ประการ ตรัสธรรม บัญญัติวินัยไว้ด้วยดี ทรงเป็นผู้นำทางที่แสดงให้เห็นว่า มนุษย์คือเราทุกคนนี้ หากฝึกตนด้วยดี ก็สามารถเข้าถึงภูมิธรรมสูงสุด บริสุทธิหลุดพ้น ได้ ดังที่พระองค์ได้ทรงบำเพ็ญไว้เป็นแบบอย่าง (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2551)

จากหลักการความเชื่อ ศรัทธา 4 ประการ ในทางพระพุทธศาสนา สามารถเชื่อมโยงกับความเชื่อเรื่องยันต์ในล้านนา กล่าวคือ ตถาคตโพธิสัทธา เชื่อความตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า และคุณของพระพุทธเจ้า คนล้านนาในอดีตจึงได้นำแนวคิดนี้มาสร้างเป็นรูปเชิงสัญลักษณ์ เป็นองค์ประกอบเข้าในยันต์ มีการเขียน วาดรูปพระพุทธเจ้า ไว้ในยันต์ต่าง ๆ ทั้งยังนำพระพุทธรูปแห่งพระพุทธเจ้า บรรจุเข้าในยันต์ด้วย ที่เรียกว่า คาถา นวหฺรฺคฺณ คือ อะ สํ วิ สุ โล ปุ สะ พุ ภา เขียนเป็นล้านนา ได้ อ สํ วิ สุ เลา บุ ส พุ ภา

กัมมสัทธา เชื่อกรรม เชื่อกฎแห่งกรรม ในแนวคิดความเชื่อนี้ได้ก่อให้เกิดยันต์ชนิดหนึ่งที่คนล้านนานิยมกันมาก คือ ยันต์เทียนบูชา จะมีคาถา คือ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา เขียนเป็นล้านนา ได้ อนิจจํ ทุกขํ อตฺตํ กล่าวคือ ยันต์นี้เป็นการเตือนสติ ให้ตั้งอยู่ในความไม่ประมาท เมื่อผู้ใดได้บูชาแล้วจะมีข้อควรปฏิบัติ ที่แฝงคติธรรมเกี่ยวกับกฎแห่งกรรมที่ชัดเจน

ยันต์ในล้านนามีที่มาจากแนวคิดความเชื่อ 2 ประการ คือ 1) ยันต์ที่เชื่อมโยงกับพระพุทธศาสนา 2) ยันต์ที่มาจากแนวคิดความเชื่อเดิมในท้องถิ่น ยันต์ในล้านนาที่เชื่อมโยงหรือเกี่ยวเนื่องกับพระพุทธศาสนา พบว่า ชาวล้านนามีการสร้างทำยันต์ โดยการนำเอาหลักการแนวคิด ความเชื่อทางพระพุทธศาสนาเข้ามา เป็นองค์ประกอบในการเขียนยันต์ ทั้ง ทางตรงและทางอ้อม กล่าวคือ มีการนำรูปสัญลักษณ์เกี่ยวกับพระพุทธศาสนามาเขียนลงในยันต์ มีรูปพระพุทธเจ้า รูปพระพุทธรูป รุกดอกลีลาวดีเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา เป็นต้น เพื่อให้เกิดศรัทธาแก่ผู้ที่บูชา ได้น้อมนำจิตใจเข้าหาธรรม เช่น ยันต์พระเจ้าห้าพระองค์ ยันต์พระ พุทธสิหิงส์ ยันต์ฉิมพลี เป็นต้น

ยันต์ที่มาจากแนวคิดความเชื่อเดิมในท้องถิ่น มีอย่างหลากหลายตามประเภท คือ ยันต์ยันต์พญานาค ยันต์อินทนิล ยันต์ม้าเสพนาง ยันต์ปลาตะเพียนทอง ยันต์ราหูอมจันทร์ ยันต์ตรีนิสิงเห ยันต์หนึบ ยันต์ผาจำน เป็นต้น ยันต์เหล่านี้ได้มีการผสมแนวคิดความเชื่อเดิมในท้องถิ่นเข้าไป กล่าวคือ ยันต์ยันต์พญานาค มีแนวคิดมาจากตำนานพญานาคในท้องถิ่นที่มีความเชื่อ นำมาสร้างสรรค์เป็นลายยันต์ โดยมากนิยมเขียนเป็นนาศสองตัวพันกันไปมาที่เรียกว่า “นาคเกี่ยว” หรือ “นาคบ่วงบาศ” ในล้านนาเชื่อว่าเป็นยอดเครื่องราง ด้านโชคลาภ และ ป้องกันภัย “มีกินไม่มีหมด ไม่มีอด”

อักขระคาถาที่กำกับในยันต์ล้านนาจากการศึกษา ยันต์ล้านนาทั้งในเอกสาร หนังสือ ปิ๊บสา ยันต์ที่ปรากฏในแผ่นผ้า แผ่นโลหะ ฯลฯ ผู้วิจัยพบว่า ยันต์ในล้านนาใช้อักขระและคาถาที่มีความเป็นอัตลักษณ์ของความเป็นล้านนา คืออักขระล้านนา หรืออักขระธัมม์ล้านนา (ตัวเมือง) ในการจารึกเขียนยันต์ และคาถาที่ใช้กำกับยันต์ ผู้วิจัยพบว่า คาถาโดยรวมแล้วยันต์ล้านนา จารึกคาถาที่เป็นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและคาถาหรือคาบการกรรมเฉพาะท้องถิ่น ขึ้นอยู่กับ บริบทความเชื่อที่นิยมของคนในพื้นที่นั้น

ยันต์ในล้านนานิยมใช้อักขระล้านนาในการจารึกเขียนยันต์ เพราะเป็นอักขระที่ใช้กันมาแต่โบราณ เป็นอักขระประจำถิ่น ในสมัยก่อนคนล้านนาใช้อักขระภาษาล้านนาในการสื่อสาร โดยหลักการคนล้านนามีความเชื่อในคุณของอักขระ ว่า อักขระล้านนา มีความศักดิ์สิทธิ์ ถือเป็นอักขระที่เป็นของสูงเพราะใช้ในการจารึกเรื่องราวเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาเป็นสำคัญ ดังนั้น คนในล้านนาจึงให้ความสำคัญและเคารพในอักขระล้านนา เมื่อนำอักขระล้านนามาเขียนยันต์ยิ่งเพิ่มความขลัง และศักดิ์สิทธิ์ขึ้นอีก

คาถาในยันต์ล้านนา มีการกำหนดบทคาถากำกับในยันต์ เพื่อเสริมความเป็นสิริมงคล และความขลังศักดิ์สิทธิ์ให้แก่ยันต์ที่ตนเองทำทั้งยังทำให้ผู้ที่นำยันต์ไปใช้เกิดความสุขสวัสดีมีชัยด้วย

คาถาในยันต์ มีการใช้อยู่ 2 ประเภท คือ คาถาที่มาในพระพุทธศาสนาและการใช้คาถาที่เป็นคำบริกรรมทั่วไป

คาถาที่มาในพระพุทธศาสนา หมายถึง การนำเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา หรือ หัวข้อธรรม และเรื่องราวชาดกในพระพุทธศาสนา มาเขียนกำกับลงในยันต์ เป็นการเขียนย่อสรุป เอาส่วนที่เป็นหัวข้อใหญ่ ที่เรียกว่า “หัวใจพระคาถา” ตัวอย่าง เช่น คาถาพระเจ้า 5 พระองค์ “นะ โม พุท ธา ยะ” คาถาหัวใจ พระอภิธรรม 7 คัมภีร์ คือ “สัง วิ ธา ปุ กะ ยะ ปะ” คาถาหัวใจพระสูตร คือ “ที มะ สัง อัง ขุ” คาถาหัวใจ พระวินัย คือ “อา ปา มะ จุ ปะ” คาถาหัวใจสัจตตะโพขณงค์ คือ “สะ ณะ วิ ปิ ปะ สะ อุ” คาถาหัวใจ พระรัตนตรัย คือ “อิ สะ วา สุ” คาถาหัวใจอริยสัจ 4 คือ “ทุ สะ นิ มะ” คาถาหัวใจทศชาติ คือ “เต ชะ สุ เน มะ ภู จะ นา วิ เว คาถาหัวใจพระฉิมพลี คือ “นะ ชา ลี ตี” คาถาพระคาถาหัวใจพระไตรสรณคมน์ " พุท ณะ สัง มิ " คาถาหัวใจเศรษฐี “อุ อา กะ สะ”

คาถาที่เป็นคำบริกรรมทั่วไป ในการใช้กำกับในยันต์ล้านนา โดยทั่วไปผู้ทำจะเรียนสืบมาจากครูอาจารย์ผู้ถ่ายทอดให้ และบางคาถาเป็นการกำหนดบทขึ้นเอง ไม่ได้เกี่ยวข้องกับหลักการทางพระพุทธศาสนา ดังเช่น คาถาที่ขึ้นต้นด้วย คำว่า “โอม”

การศึกษาเรื่องยันต์ในล้านนาจากมุมมองพระพุทธศาสนา โดยการศึกษาจากคัมภีร์พระไตรปิฎก ในการหาข้อชัดเจนว่า แท้ที่จริงแล้ว “ยันต์” หรือความเชื่อเรื่องยันต์ในล้านนา นั้น ควรหรือไม่ กับการสร้างทำ ในงานวิจัยนี้ ได้ยกข้ออ้างจากคัมภีร์พระวินัยปิฎก และคัมภีร์พระสุตตันตปิฎก มุมมองจากพระไตรปิฎกที่มีต่อยันต์ในล้านนา เป็นการนำเอาแนวคิดทางพระพุทธศาสนา มาตีความหรือให้เหตุผล ถึงที่มาที่ไป ความถูกต้องและเหมาะสม เกี่ยวกับความเชื่อเรื่องยันต์ในล้านนา

ข้ออ้างอิงในพระวินัยปิฎก เทียบเคียงเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องยันต์ในล้านนา พบว่า คัมภีร์พระวินัยปิฎก มีเนื้อหาที่กล่าวถึง ตีรัจฉานวิชาในภิกษุณีวิภังค์ และจุลวรรคซึ่งพระพุทธเจ้าทรงบัญญัติสิกขาบทห้ามมิให้ภิกษุและภิกษุณีเรียนหรือสอนตีรัจฉานวิชา หากรูปใดล่วงละเมิดต้องอาบัติ ทุกกฎ รวมถึงพระวินัยที่ได้ห้ามสอนและเรียนโลกายัต (โลกายัต หมายถึง

ภิง ดิตถิยศาสตร์ คือศาสตร์ของเจ้าลัทธิต่าง ๆ ประกอบด้วยเรื่องไร้ประโยชน์ เช่น เรื่องสรรพสิ่งไม่บริสุทธิ์ เป็นเดน สรรพสิ่งบริสุทธิ์ ไม่เป็นเดน ก๊าซ นกยางดำ เป็นต้น หากละเมิดต้องอาบัติทุกกฎ (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) กล่าวคือ

ภิกขุณีวิภังค์ ว่าด้วยศีลของภิกษุณีนั้น พระพุทธเจ้าทรงห้ามมิให้ภิกษุณีเรียนและสอน ตีรจฉานวิชา หากละเมิดต้องอาบัติ ปาจิตตีย์ โดยมีมูลเหตุจากภิกษุณีฉนัพคัยเรียนและสอน ตีรจฉานวิชา เป็นเหตุให้ชาวบ้านติเตียนในสิกขาบทนี้ไม่ได้ระบุนายละเอียดว่าตีรจฉานวิชา ดังกล่าวหมายถึงวิชาไหนบ้าง เพียงแต่อธิบายในสิกขาบทวิภังค์ว่า หมายถึงศิลปวิทยาอย่างใดอย่างหนึ่ง นอกพระศาสนาที่ไม่มีประโยชน์ ว่า ตีรจฉานวิชา นาม ยงกัญจิ อนาคตสญหิต์ แปลว่า ที่เชื่อว่า ตีรจฉานวิชา หมายถึง ศิลปวิทยาอย่างใดอย่างหนึ่งนอกพระศาสนาที่ไม่มีประโยชน์ (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

ข้ออ้างอิงในพระสูตรตันตปิฎก เทียบเคียงเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องยันต์ในล้านนา พบว่า คัมภีร์พระสูตรตันตปิฎก ได้กล่าวถึงมงคลสูตรได้แก่ การไม่คบคนพาล 1 การคบบัณฑิต 1 การบูชาบุคคลที่ควรบูชา 1 นี้เป็นอุดมมงคล การอยู่ในประเทศอันสมควร 1 ความเป็นผู้มีบุญอันกระทำแล้วในกาลก่อน 1 การตั้งตนไว้ชอบ 1 นี้เป็นอุดมมงคล พาหุสัจจะ 1 ศิลป 1 วินัยที่ศึกษาดีแล้ว 1 วาจาสุภาสิต 1 นี้เป็นอุดมมงคล การบำรุงมารดาบิดา 1 การสงเคราะห์บุตรภรรยา 1 การงานอันไม่อาภูล 1 นี้เป็นอุดมมงคล ทาน 1 การประพฤติธรรม 1 การสงเคราะห์ญาติ 1 กรรมอันไม่มีโทษ 1 นี้เป็นอุดมมงคล การงดการเว้นจากบาป 1 ความสำรวมจากการดื่มน้ำเมา 1 ความเคารพ 1 ความประพฤติถ่อมตน 1 ความสันโดษ 1 ความกตัญญู 1 การพึงธรรมโดยกาล 1 นี้เป็นอุดมมงคล ความอดทน 1 ความเป็นผู้ว่าง่าย 1 การได้เห็นสมณะทั้งหลาย 1 การสนทนาธรรมโดยกาล 1 นี้เป็นอุดมมงคลความเพียร 1 พรหมจรรย์ 1 การเห็นอริยสัจ 1 การกระทำนิพพานให้แจ้ง 1 นี้เป็นอุดมมงคล จิตของผู้ใดอันโลกธรรมทั้งหลายถูกต้องแล้ว ย่อมไม่หวั่นไหว 1 ไม่เศร้า-โศก 1 ปราศจากอริ 1 เป็นจิตเกษม 1 นี้เป็นอุดมมงคล เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย ทำมงคลเช่นนี้แล้ว เป็นผู้ไม่ปราศัยในข้าศึกทุกหมู่เหล่า ย่อมถึงความสวัสดิ์ในที่ทุกสถาน นี้เป็นอุดมมงคลของเทวดาและมนุษย์เหล่านั้น ฯ

ในคัมภีร์พระสูตรตันตปิฎกยังมีปรากฏ คำว่า ตีรจฉานวิชา ในพรหมชาลสูตรได้ปรากฏ ชนิดของตีรจฉานวิชาหลายอย่าง เช่น การบูชายันต์ เป็นสิ่งการปลุกเสกของอักขระ เพื่อการรักษาภัยจากสิ่งชั่วร้าย การร่ายมนต์เพื่อให้ผู้อื่นถึงความวิบัติ ฯลฯ ตีรจฉานวิชาเป็นสิ่งที่

พระพุทธเจ้าห้ามพระภิกษุในพระพุทธศาสนาไม่ให้เกี่ยวข้องกับด้วยตนเอง ดังปรากฏใน ไตรปิฎก ว่า “มนุษย์ทั้งหลายผู้ถูกภัยคุกคาม ย่อมถือเอาหลายสิ่งหลายอย่างเป็นที่พึ่ง คือ ภูเขาบ้าง ป่า บ้าง สวนบ้าง ต้นไม้บ้าง เจดีย์บ้าง ที่พึ่งเช่นนั้นไม่เกษม ที่พึ่งเช่นนั้นไม่ประเสริฐสุด บุคคล เข้าถึงที่พึ่งเช่นนั้นแล้ว ไม่อาจพ้นจากทุกข์ทั้งปวงได้” ถึงแม้พระพุทธศาสนากับไสยศาสตร์ ซึ่งเป็นวิชาเกี่ยวกับ ดิรัจฉานวิชา แต่โดยหลักการแล้วพระพุทธศาสนากับไสยศาสตร์แตกต่างกัน อย่างสิ้นเชิง สาเหตุที่ทำให้ไสยศาสตร์กลมกลืนกับพระพุทธศาสนาอาจจะมาจากการที่ พระภิกษุในพระพุทธศาสนาเป็นผู้ที่ทำพิธีทางไสยศาสตร์เองดังนั้น ถ้ามองตามหลักการ พระพุทธศาสนากับไสยศาสตร์แตกต่างกัน โดยสิ้นเชิง แต่ถ้ามองในแง่ของสังคม พระพุทธศาสนากับไสยศาสตร์ดูเหมือนจะเป็นทางเดียวกันได้ ความแตกต่างในมุมมองทำให้เกิดแนวความคิดจากกรอบของพระพุทธรูปที่มีต่อไสยศาสตร์เป็น 2 อย่างคือ

1. การมองไสยศาสตร์แบบปฏิโลม (หลักการ) พระพุทธศาสนาเห็นว่าไสยศาสตร์ไม่สามารถเป็นที่พึ่งอันเกษมหรือปลอดภัยด้วยเหตุผล 2 ประการ คือ ทางปัญญาไสยศาสตร์ไม่สามารถทำให้เกิดปัญญาหยั่งรู้สัจธรรมและเข้าถึงสภาวะธรรมทั้งหลายตามความเป็นจริงได้ ทาง จิต ไสยศาสตร์ไม่สามารถกำจัดกิเลสและดับทุกข์ได้ ไสยศาสตร์ยังทำให้จิตใจขุ่นมัว กัดกลุ่ม และที่สำคัญอิทธิปริภาฎิหารย์ที่เกิดจากอำนาจทางไสยศาสตร์อาจกลายเป็นเครื่องมือรับใช้กิเลส ของตนเองได้ ดังนั้นไสยศาสตร์จึงเปรียบเสมือนกาฝาก ซึ่งต้นไม้ต้นโดยอมให้มีกาฝาก ต้นไม้ต้น นั้นมีอันตายไปในที่สุด พระพุทธศาสนาก็เช่นเดียวกัน หากปล่อยให้ไม่มีไสยศาสตร์ใน พระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาก็มีอันต้องเสื่อมสลายไปในที่สุดเช่นเดียวกัน

2. การมองไสยศาสตร์แบบอนุโลม (สังคม) เนื่องจากไสยศาสตร์บางอย่างมีความ จำเป็นในการสร้างกำลังใจและอาจจะเป็นเครื่องมือในการดึงคนให้เข้ามาใกล้ชิดกับ พระพุทธศาสนาขึ้นด้วยเหตุนี้ โบราณจารย์ในพระพุทธศาสนาจึงอนุโลมให้พระภิกษุเข้ามามี ส่วนร่วมเกี่ยวกับไสยศาสตร์ได้ การอนุโลมดังกล่าวคือการเอาไสยศาสตร์นำหน้าพุทธศาสตร์ เพื่อให้ผู้ที่เชื่อในไสยศาสตร์เข้ามาใกล้ชิดกับพระพุทธศาสนามากขึ้น ทำให้ง่ายต่อการ สอดแทรกหลักธรรมของพระพุทธศาสนาในภายหลัง (พระณัฐสิทธิวิชาญ สหธรรมโม (ฉันท เศรษฐ์), 2556)

ความเชื่อเกี่ยวกับยันต์ในลัทธิมูมมงจากพระพุทธศาสนาแบบผสมผสานกับความ เชื่อเดิมในท้องถิ่น มีความสำคัญที่ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นการต่อยอดหรือเติมเต็มในสิ่งที่ขาดหายไป

กล่าวคือ ยันต์ล้านนาถ้าหากศึกษาให้ละเอียดแล้วจะสามารถเข้าใจถึงบริบทความสำคัญที่แฝงไปด้วยแนวคิดความเชื่อต่าง ๆ อีกมากมาย คือ ยันต์ในฐานะเป็นกุศโลบายต่อการเผยแผ่ธรรมพุทธธรรมในยันต์ล้านนา การใช้สื่อสัญลักษณ์ทางพระพุทธศาสนาในยันต์ล้านนา ยันต์กับพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา

ยันต์ในล้านนาเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงเรื่องราวต่าง ๆ ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่รับรู้ถึงวิถีในการดำเนินชีวิตของคนในล้านนามาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเข้าถึงหรือความเข้าใจเรื่องยันต์ในล้านนา มีมูลเหตุที่มาทั้งหลักเกณฑ์การเข้าใจรวมทั้งวิถีการปฏิบัติต่อการสร้างหรือใช้ยันต์ของคนในล้านนา

ยันต์ในฐานะเป็นที่พึ่งทางใจ อาจกล่าวได้ว่ายันต์นั้นเป็นสิ่งที่ช่วยขจัด หรือบรรเทาเรื่องราวปัญหาต่าง ๆ ได้ส่วนหนึ่ง ทั้งนี้เพราะการที่คนในล้านนามีวิถีชีวิตที่ดำเนินตามแนวทางแห่งพระพุทธศาสนา ทำให้คนล้านนามีความเชื่อมั่นในหลักการทางพระพุทธศาสนา ที่ปรากฏอยู่ในยันต์

ยันต์ในฐานะเป็นที่พึ่งทางใจ เป็นสิ่งที่เตือนใจและเสริมกำลังใจเราเมื่อเกิดเหตุการณ์ไม่ดีขึ้นเป็นเครื่องช่วยยึดเหนี่ยวจิตใจเราไม่ให้ตกไปในสิ่งชั่วร้ายต่าง ๆ เพราะโดยหลักการแล้วเนื้อหาในยันต์ก็คือหลักธรรมทางพระพุทธศาสนานั้นเอง

จะเห็นได้ว่าคนในล้านนานิยมนำยันต์เก็บไว้กับบ้านเรือนและนำติดตัวด้วย เพื่อช่วยให้เกิดกำลังใจ เปรียบเสมือนว่าเรามีสิ่งศักดิ์สิทธิ์อยู่กับตัวเรา หากจะไปในที่ใดก็จะรู้สึกถึงความปลอดภัยได้

จากที่ได้ศึกษายังพบว่า อดีตเมื่อเกิดภัยทางสงครามคนล้านนาจะไปหาพระสงฆ์หรือผู้มีวิชาอาคม เพื่อให้ทำยันต์ให้แล้วนำพกติดตัวขณะออกรบ ช่วยเสริมกำลังใจให้กล้าเผชิญกับภัยอันตรายต่าง ๆ สมัยก่อนคนล้านนานิยมนำยันต์พกติดตัว และยังมีการสักยันต์ลงบนผิวหนังเพื่อเป็นการเสริมพึ่งทางใจ

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์ความเชื่อเรื่องยันต์ในล้านนาจากมุมมองพระพุทธศาสนา” ผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยมาอภิปรายผลเชื่อมโยงกับ วัตถุประสงค์ ได้แก่ 1)

เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับยันต์ในล้านนา 2) เพื่อศึกษาพระพุทธศาสนาเกี่ยวกับเรื่องยันต์ 3) เพื่อวิเคราะห์ความเชื่อเรื่องยันต์ในล้านนาจากมุมมองของพระพุทธศาสนา

ผลการวิจัยพบว่า แนวคิดเกี่ยวกับเรื่องยันต์มีทั้ง แนวคิดเกี่ยวกับยันต์ของยุโรป แนวคิดเกี่ยวกับยันต์ของแอฟริกา แนวคิดเกี่ยวกับยันต์ของเอเชีย แนวคิดเกี่ยวกับยันต์ในประเทศไทย ความเชื่อเรื่องยันต์ในล้านนา มีทั้ง กระบวนการสร้างที่สืบทอดกันมา ได้แก่ วัตถุประสงค์ของการทำยันต์ในล้านนา ลักษณะการจารึกยันต์ในล้านนา ประเภทของยันต์ในล้านนา องค์ประกอบของยันต์ในล้านนาและข้อปฏิบัติต่อการใช้ยันต์ในล้านนา

ความเชื่อเรื่องยันต์ในล้านนาจากมุมมองของพระพุทธศาสนา มีทั้ง มุมมองพระคัมภีร์ มุมมองจากพระพุทธศาสนาแบบผสมผสาน มุมมองจากชาวพุทธทั่วไป

ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐธัญ มณีรัตน์ ที่พบว่า ความเชื่อเรื่องยันต์ที่แพร่กระจายอยู่ในประเทศไทยนั้นเป็นสิ่งที่มีความยาวนาน จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ไม่ว่าจะเป็นเอกสารโบราณ พระพิมพ์ หรือจารึก (ณัฐธัญ มณีรัตน์, 2551) ช่วยให้เราสามารถตั้งสมมติฐานได้ว่าเลขยันต์ต่าง ๆ เกิดขึ้นมาหลายปีแล้ว และเมื่อวิเคราะห์เนื้อหาของสาระของระบบยันต์ก็พบว่า ยันต์ต่าง ๆ ที่เราเห็นอยู่ในปัจจุบันนี้ส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลทางด้านแนวคิดและปรัชญาจากพุทธศาสนามหายานไม่เพียงแต่ความเหมือนกันในเรื่องรูปแบบ แม้แต่องค์ประกอบอื่น ๆ เช่น การเสกยันต์ การสร้างหรือการเขียนยันต์ก็เหมือนกัน ซึ่งทั้งนี้อาจเป็นเพราะในอดีตดินแดนต่าง ๆ ในบริเวณนี้เคยรับอิทธิพลของคำสอนมหายานเอาไว้ ดังนั้นหลักคำสอนที่สำคัญต่าง ๆ เช่น ศูนย์ตา ตรีกาย มณฑล ก็มีอยู่ในระบบยันต์

องค์ความรู้ใหม่

การศึกษาวิเคราะห์ความเชื่อเรื่องยันต์ในล้านนาจากมุมมองพระพุทธศาสนา เกิดองค์ความรู้จากการศึกษา คือการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับยันต์ในล้านนา ความเหมือน ความต่าง และการนำมาต่อยอด ความเหมือนความต่างระหว่างความเชื่อเรื่องยันต์ในล้านนากับยันต์ในภูมิภาคอื่น ๆ ในส่วนของความหมาย แนวคิดความเชื่อ เป้าหมาย หลักความเชื่อในทางพระพุทธศาสนา คือ ศรัทธา 4 และ ศรัทธาที่ เชื่อมโยงกับความเชื่อเรื่องยันต์ ที่มาของยันต์ในล้านนา ทั้งยันต์ที่เชื่อมโยงกับพระพุทธศาสนา ยันต์ที่มาจากแนวคิดความเชื่อเดิมในท้องถิ่น อักษรคาถาที่กำกับในยันต์ล้านนา คาถาที่มาในพระพุทธศาสนาคาถาที่เป็นคำบริกรรมทั่วไป ความเชื่อเรื่องยันต์ในล้านนาจากมุมมองพระพุทธศาสนา มุมมองจากคัมภีร์

ได้แก่ คัมภีร์พระวินัยปิฎก คัมภีร์พระสุตตันตปิฎก มุมมองจากพระพุทธศาสนาแบบผสมผสานกับความเชื่อเดิมในท้องถิ่น คือ ยันต์ในฐานะเป็นกุศโลบายต่อการเผยแผ่ธรรม พุทธธรรมในยันต์ล้านนา การใช้สื่อสัญลักษณ์ทางพระพุทธศาสนาในยันต์ล้านนา ยันต์กับพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา มุมมองจากชาวบ้านทั่วไป คือ ยันต์ในฐานะเป็นที่พึ่งทางใจ ยันต์ในฐานะเป็นเครื่องป้องกัน

อีกทั้งมีการนำหลักธรรมเขียนลงในยันต์ เพื่อให้ผู้ใช้ได้ปฏิบัติตนและเป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรมอีกด้วย สิ่งเหล่านี้เป็นผลมาจากการที่ล้านนาในอดีตมีการนับถือพระพุทธศาสนาอย่างสมบูรณ์ มีพระพุทธศาสนาเป็นรากฐานในการดำเนินชีวิต จึงเกิดแนวคิดความเชื่อที่เชื่อมโยงกันระหว่างยันต์กับพระพุทธศาสนา มีการตีความถึงความหมาย เชิงสัญลักษณ์หรือสัญลักษณ์ที่ปรากฏในยันต์ ที่สามารถถ่ายทอดออกมาเป็นองค์ความรู้ที่มีชีวิต กล่าวคือ ในรูปแบบหรือลักษณะของยันต์มีรูปภาพประกอบรวมเข้าเป็นตัวยันต์ เช่น รูปพระพุทธเจ้า สื่อถึงองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่พระองค์มีคุณอันยิ่งใหญ่ 3 ประการ คือพระปัญญาธิคุณ พระบริสุทธิคุณ และพระมหากรุณาธิคุณ ในตัวยันต์จึงมีสัญลักษณ์รูปสามเหลี่ยม ทั้งยังมีรูปภาพอย่างอื่นอีกหลากหลาย

สรุป

ความเป็นมาและวิวัฒนาการของยันต์ เชื่อมโยงกับแนวคิดเรื่อง “มนต์” หรือ ที่เรียกโดยทั่วไปว่า มนต์ กล่าวคือ คำว่า มंत्रะ (มนตร) ปรากฏอยู่ในคัมภีร์พระเวทของศาสนา

พราหมณ์ ความเชื่อเกี่ยวกับเลขยันต์และคาถาอาคมเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมานานแล้วตั้งแต่สังคมมนุษย์ยุค ดึกดำบรรพ์ ไม่อาจระบุได้ว่าเป็นความเชื่อของศาสนาใดศาสนาหนึ่งได้ หากแต่น่าจะมีรากฐานมาจาก ความเชื่อเรื่องเวทมนต์คาถาที่มีการบัญญัติขึ้นตามรูปอักษรของแต่ละชนชาติ เช่น ยันต์ของอาหรับ นิยม ใช้ตัวเลขบรรจุไว้ในยันต์ซึ่งถือว่าเป็นเกณฑ์กำลังของดวงดาวต่าง ๆ ซึ่งก็มีลักษณะคล้ายคลึงกับยันต์ของ ฮินดู ส่วนยันต์ของไทยเรานั้นนิยมใช้ยันต์ที่ลงด้วยตัวอักษร โดยส่วนมากเป็นอักษรขอม เพราะถือว่าเป็นตัวหนังสือที่ใช้ในทางศาสนาามาแต่เดิม แนวคิดเกี่ยวกับเรื่องยันต์มีทั้ง แนวคิดเกี่ยวกับยันต์ของยุโรป แนวคิดเกี่ยวกับยันต์ของแอฟริกา

แนวคิดเกี่ยวกับยันต์ของเอเชีย แนวคิดเกี่ยวกับยันต์ในประเทศไทย ยันต์มีวัตถุประสงค์ เพื่อคุ้มครอง ป้องกัน เพื่อความเมตตา มหานิยม หรือเสน่ห์ เพื่อเป็นเผยแพร่ธรรม มีรูปแบบของการสร้างยันต์ที่พบในผ้ายันต์ตามแหล่งอารยธรรมต่าง ๆ นั้น แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ 1) รูปแบบที่เป็นลายเรขาคณิต 2) รูปแบบที่เป็นรูปภาพ ทั้งยังมีองค์ประกอบของยันต์ ได้แก่ บุคคลที่สร้าง วัสดุอุปกรณ์ ฤกษ์ยาม อักษร คาถา เครื่องสักการะ กระบวนการสร้างยันต์ ได้แก่ การตั้งชื่อยันต์ วิธีการทำ การลงยันต์ การปลุกเสก และการนำไปใช้

ความเชื่อในเรื่องยันต์มีความหลากหลายทางแนวคิดที่ผสมผสานกัน ทั้งแนวคิดความเชื่อพื้นฐานเดิมของท้องถิ่น และแนวคิดความเชื่อทางพระพุทธศาสนา ยันต์ล้านนา กับยันต์ในภูมิภาคอื่น มีแนวคิดความเชื่อ ทั้งเหมือนและต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบริบทการดำเนินชีวิตของคนในท้องถิ่นนั้น ๆ

ยันต์ที่เชื่อมโยงกับพระพุทธศาสนา โดยการนำเอาหลักการแนวคิด ความเชื่อทางพระพุทธศาสนาเข้ามา เป็นองค์ประกอบในการเขียนยันต์ ทั้งทางตรง และทางอ้อมอีกทั้งมีการนำหลักธรรมเขียนลงในยันต์ เพื่อให้ผู้ใช้ได้ปฏิบัติตนและเป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรม ยันต์ที่มาจากแนวคิดความเชื่อเดิมในท้องถิ่นเป็นการผสมผสานแนวคิดความเชื่อที่เป็นตำนานความเชื่อต่าง ๆ ก่อเกิดเป็นเส้นสายลายยันต์ที่มีความงดงาม มีอัตลักษณ์เฉพาะที่ไม่เหมือนใคร อักษรคาถาที่กำกับในยันต์ล้านนาใช้อักษรและคาถาที่มีความเป็นอัตลักษณ์ของความเป็นล้านนา คือ อักษรล้านนา หรืออักษรธัมม์ล้านนา (ตัวเมือง) ในการจารึกเขียนยันต์ และคาถาที่ใช้กำกับยันต์ การใช้คาถาอยู่ 2 ประเภท คือ คาถาที่มาในพระพุทธศาสนาและการใช้คาถาที่เป็นคำปริกรรมทั่วไป

ความเชื่อเรื่องยันต์ในล้านนาจากมุมมองพระพุทธศาสนา ในคัมภีร์พระวินัยปิฎกได้ชี้ให้เห็นถึงตรัสจถาวิชาเป็นเครื่องแสดงให้เห็นว่าพระพุทธเจ้าทรงปฏิเสธให้พระสงฆ์เรียนวิชาโหราศาสตร์เพื่อทำนายทายทักดวงชะตา หรือให้ฤกษ์ในพิธีกรรมต่าง ๆ ในคัมภีร์พระสุตตันตปิฎก ได้กล่าวถึงมงคลสูตร พระพุทธองค์ยังทรงแสดงบทมงคลสูตร อันเป็นหลักการว่าด้วยเรื่องราวอันเป็นมงคล และมุมมองจากพระพุทธศาสนาแบบผสมผสานกับความเชื่อเดิมในท้องถิ่น ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของยันต์ คือ พุทธธรรมในยันต์ล้านนา การใช้สัญลักษณ์ทางพระพุทธศาสนาในยันต์ล้านนา โดยความหมายรูปสัญลักษณ์ทางพระพุทธศาสนาตามมิตติความหมายที่ปรากฏในยันต์ล้านนา พบว่ามีรูปสัญลักษณ์หลากหลาย ยันต์กับพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา เป็นการผสมบูรณาการร่วมกันระหว่างความเชื่อทางพระพุทธศาสนากับแนวคิดเกี่ยวกับยันต์ ในส่วนมุมมองจากชาวพุทธทั่วไป ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของยันต์ ว่ายันต์ในฐานะเป็นที่พึ่งทางใจ และยันต์ในฐานะเป็นเครื่องป้องกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

มหาวิทยาลัยควรส่งเสริมการศึกษาและพัฒนาเกี่ยวกับความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น ภาษาและวรรณกรรมในแต่ละท้องถิ่น ให้เกิดความเข้มแข็ง โดยมีแนวทางการส่งเสริมดังนี้

1.1 มหาวิทยาลัยควรกำหนดจัดทำหลักสูตรการเรียนรู้อันเกี่ยวเนื่องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น ความเชื่อ ภาษา ที่ก่อให้เกิดคุณค่าต่อสังคม

1.2 มหาวิทยาลัยควรกำหนดนิสิตแต่ละภูมิภาคได้ทำวิจัยเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น ความเชื่อ ภาษา ที่ก่อให้เกิดคุณค่าต่อสังคม

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

สาขาวิชาพระพุทธศาสนาควรมีการสัมมนาเชิงปฏิบัติการให้เกิดเป็นรูปธรรมเกี่ยวกับการเรียนรู้อันเกี่ยวเนื่องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น ความเชื่อ ภาษา ที่ก่อให้เกิดคุณค่าต่อสังคม

3. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงแนวคิดเกี่ยวกับเรื่องยันต์ ความเชื่อเรื่องยันต์ในล้านนา และการวิเคราะห์ความเชื่อเรื่องยันต์ในล้านนาผ่านมิตติพระพุทธศาสนา เป็นการศึกษาในภาพรวมของยันต์ในล้านนาซึ่งอาจจะไม่ครอบคลุมรายละเอียดของยันต์แต่ละชนิดประเภท

อย่างชัดเจน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงตั้งประเด็นปัญหาเกี่ยวกับยัณฑ์ สำหรับเป็นแนวทางแห่งการศึกษา ครั้งต่อไป ดังต่อไปนี้

- 3.1 แนวคิดเกี่ยวกับยัณฑ์แต่ละชนิดประเภท โดยศึกษาเฉพาะกรณีไป
- 3.2 การเปรียบเทียบแนวคิดเกี่ยวกับยัณฑ์ของแต่ละภูมิภาคในโลก
- 3.3 ความเชื่อเกี่ยวกับยัณฑ์ในมิติทางวิทยาศาสตร์

เอกสารอ้างอิง

- กิตติยา อุทวิ. (2550). ความเชื่อและคุณค่าของการสร้างพระพุทธรูปปฏิมาสำริดในล้านนา. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต คณะพุทธศาสตร์ สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- คณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2553). เทศการและพิธีกรรม พระพุทธศาสนา. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ณัฐธัญ มณีรัตน์. (2551). อิทธิพลของพุทธศาสนamahayanที่มีต่อระบบยันต์ในประเทศไทย. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะศิลปศาสตร์ สาขาวิชาพุทธศาสนา. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปวงคำ ต้อยเขียว. (2542). สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคเหนือ (เล่ม 11). กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์.
- พระณัฐสิทธินิชาญ สหธรรมโม (ฉันทเศรษฐ์). (2556). การศึกษาตีรัจฉานวิชาในมุมมองของ พระพุทธศาสนาเถรวาท. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต คณะพุทธศาสตร์ สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระเกียรติวิทย์ อดตสนโต (โอชาวัฒน์). (2548). การศึกษาความเชื่อและพิธีกรรมทาง พระพุทธศาสนาของร่างทรง : กรณีศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์ พุทธศาสตรมหาบัณฑิต คณะพุทธศาสตร์ สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2548). พระพุทธศาสนาในเอเชีย. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา.

- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2551). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. กรุงเทพมหานคร: บริษัท เอส. อาร์. พรีนติ้ง แมส โปรดักส์ จำกัด.
- พระพิชญ์พล สุวณฺณรุโป (รูปทอง). (2544). การศึกษาหลักพุทธธรรมและคุณค่าที่ปรากฏในยันต์เทียนล้านนา กรณีศึกษาเฉพาะในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต คณะพุทธศาสตร์ สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาสุทิตย์ อากาศโร (อบอู่). (2548). การศึกษาองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ปรากฏในวรรณกรรมพระพุทธศาสนาเรื่องอานิสงส์และคัมภีร์ที่ใช้เทศน์ในเทศกาลต่างๆ ของล้านนา. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต คณะพุทธศาสตร์ สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระศุภชัย ชยสุโภ (ศิรีเขตสุวรรณ). (2553). ผ้ายันต์ เฉพาะที่ข้าพเจ้าศึกษาพบในภาคเหนือ. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มณี พะยอมยงค์. (2543). ประเพณีสิบสองเดือนล้านนาไทย (พิมพ์ครั้งที่ 4). เชียงใหม่: ทรัพย์การพิมพ์.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- รอบทิศ ไวยสุศรี. (2551). การศึกษาวิเคราะห์พระเครื่องในฐานะเป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรม. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะพุทธศาสตร์ สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- วานิสา บัวแย้ม. (2556). ศึกษาแนวคิดยันต์รูปตัวละครรามเกียรติ์. ภาควิชาประวัติศาสตร์ในประวัติศาสตร์ศิลปะ. ใน วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะโบราณคดี สาขาวิชาประวัติศาสตร์ในประวัติศาสตร์ศิลปะ. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สร้อยดี อ่องสกุล. (2544). ประวัติศาสตร์ล้านนา.(พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

สุชีพ ปุญญานุภาพ. (2541). ศาสนาเปรียบเทียบ (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย.

อรุณี ตันศิริ. (2549). วัฒนธรรมถิ่น วัฒนธรรมไทย (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์วัฒนาพานิช.